

1956

El 4 d'agost el bisbe de Barcelona, monsenyor Gregorio Modrego, va signar el decret pel qual es creava la Delegació Diocesana d'Escoltisme de Barcelona, vinculada al consell de Joves d'Acció Catòlica de la diòcesi. El 1958, s'hi afegiria el bisbat de Girona.

1957

El 13 d'octubre tingué lloc la inauguració oficial del curs de la Delegació Diocesana d'Escoltisme de Barcelona amb una gran trobada a la Font Béter, a Sant Fost de Campsentelles (Vallès oriental), presidida pel bisbe Modrego.

1961

El 5 de març les Delegacions Diocesanes d'Escoltisme de Barcelona, Girona i Vic constituïren un organisme supradiocesà de coordinació que es digué Moviment Scout Catòlic que, el 1965, passà a denominar-se Minyons Escoltes.

Aquests fets històrics expliquen com una certa legalització de l'escoltisme i el guiatge vinculats a l'Església permeteren un creixement en pocs anys. Aquest creixement, permeté la resposta ràpida i eficaç de l'escoltisme i el guiatge catòlics amb motiu de les riuades del Vallès l'any 1962.

Les riuades del Vallès

Monogràfic 7

Després de moltes hores d'una pluja intensa i persistent, una immensa riuada s'escampà per aquestes poblacions i va causar centenars de morts

La nit del 25 al 26 de setembre de 1962 va ser tràgica a una bona part del Vallès occidental, molt concretament a les poblacions de Terrassa,

Sabadell i Rubí. Després de moltes hores d'una pluja intensa i persistent, una immensa riuada s'escampà per aquestes poblacions i va causar centenars de morts, es van identificar quasi quatre-cents cadàvers, i van produir-se enormes danys materials.

Sembla que es va originar, d'una forma, encara avui, no totalment explicada, als entorns de Sant Llorenç del Munt alimentant així el riu Ripoll que va arrasar el sector est de Sabadell, una zona predominantment industrial, la

Riera de les Arenes que va fer molt de mal a Terrassa. Tres sectors van ser especialment afectats, els barris de Sant Llorenç, Egara i Ca n'Anglada amb la Riera de les Arenes al mig, el centre de la ciutat amb la Riera del Palau canalitzada però taponada i el barri oest conegut com la Maurina, una zona baixa de la ciutat. La riera de les Arenes i la riera del Palau, unides a Les Fonts, formen la Riera de Rubí que provocaria també morts i destrosses a Rubí i més avall.

Les riuades del Vallès i la participació dels escoltes

La participació dels escoltes, nois i noies, va ser especialment remarcable com es va reconèixer públicament. Les accions van ser tant diverses que es fa difícil donar-ne compte de totes elles. Personalment, només puc parlar de les que vaig viure directament o en tinc notícia de primera mà. La meua experiència, concreta, però limitada, va ser aquesta que ara relato.

L'aigua ens arribava sota genoll; mentre avançàvem amb dificultat, fustes, ferros, objectes no identificats ens picaven a les cames i seguien torrent avall enduts per una aigua furient

Cap a quarts de vuit del vespre del dia 25 de setembre, en sortint de treballar em vaig adreçar al cau del nostre Agrupament, el Mossèn Norbert Font i Sagué, situat al cèntric carrer del Portal Nou de Terrassa, amb la intenció de recollir el meu germà per anar junts cap a casa, ateses les inclemències del temps. La ciutat estava a les fosques, il·luminada intermitentment pels llamps que no paraven de caure. Sota una pluja intensíssima que el paraigua no podia protegir, vam arribar al barri de Sant Pere, al nord de la ciutat on vivíem; agafats de la mà i amb un cert risc, vam travessar el que ara és l'avinguda Jaume I i que aleshores era un torrent; l'aigua ens arribava sota genoll; mentre avançàvem amb

“...En ple aiguat, quan la Rambla de Terrassa baixava plena d'aigua a banda i banda fins a l'alçada del primer pis de les típiques cases de planta baixa i pis, uns quants ròvers, els nois grans dels dos Agrupaments locals, enfilats i encordats dalt dels arbres i només amb el resplendor dels llamps, intentaven arreplegar les persones que l'aigua s'enduia amb fúria Rambla avall; en van salvar algunes...”

dificultat, fustes, ferros i objectes no identificats ens picaven a les cames i seguien torrent avall enduts per una aigua furient. A l'altra banda del torrent ja érem a casa, sans i estalvis; a la llum d'espelmes la mare ens féu fregues d'alcohol per tot el cos, les cames especialment ja que estaven gelades de tanta humitat. Un sopar lleuger, com era habitual en una llar obrera, i a dormir. Em va costar agafar el son, molt més sentint a la llunyania uns crits no identificats; l'endemà sabríem que eren crits d'auxili que provenien de gent del barri d'Egara, a tocar de la zona devastada dels barris veïns de Ca n'Anglada i les Arenes. Ignoràvem en aquells moments la tragèdia que a aquelles hores, les onze de la nit, ja s'hi havia produït.

LA VANGUARDIA

BARCELONA
Jueves 27 de septiembre de 1962

ESPAÑOLA

Industria y Admin. TELAYO, 27
Teléfono: 231.41.33

Precio de este ejemplar: 150 pts.
Año LXXVIII - Núm. 29.956

LA PROVINCIA DE BARCELONA ASOLADA POR LAS AGUAS

La tormenta que antecedió al alud sobre la provincia de Barcelona, puede calificarse, por sus efectos, de terrible catástrofe. Destruyó irremediablemente viviendas humanas y materiales valiosos desaparecidos en el balance registrado a la hora de cerrar la presente página. El desbordamiento de los ríos Besòs, Llobregat y Ripoll, causó graves consecuencias, inutilizando las pérdidas materiales en otras circunstancias. En la foto de la izquierda vemos una vista de la localidad de Sabià, que fue una de las más perjudicadas por la tremenda cantidad

(FOTOGRAFÍA DE ROSARI)

En Sabià, las aguas arrastraron vehículos automotrices hasta el final de la Rambla, donde se estacionaron en un tiempo de calma.

Las pasadas del ferrocarril de Montserrat y de Balnear, fueron también y destruidas por los efectos del tempor.

En San Adrià, las viviendas se vieron obligadas a estar al nivel de las aguas, ante el desbordamiento del Besòs.

El puente para peatones que unía Montserrat con Balnear, también destruido por las aguas.

Otra escena de San Adrià, donde quedó inutilizable la carretera que une Barcelona con la costa.

Portada de "La Vanguardia" del 27 de setembre de 1962

"...Escoltes de l'Agrupament Mare de Déu de Montserrat van anar a Molins del Rei a posar injeccions contra el tifus, el tètanus, etc., ja que els llavors joves farmacèutics Manel Subirà i Jaume Ciurana (epd) i el jove metge Heribert Solanes (epd), havien organitzat una Infermeria de Campanya..."

Aquella cèntrica via era tot desolació; arbres havien estat arrencats d'arrel i arrossegats aigües avall

L'endemà al matí, camí de la feina i sense imaginar el que havia passat, un company que trobo pel carrer m'alarmava: l'aigua s'ha emportat bona part de la Rambla i sembla que ha fet altres danys. Efectivament, aquella cèntrica via era tot desolació; arbres -enormes plàtans- havien estat arrencats d'arrel i arrossegats aigües avall; fang per tot arreu, gent observant incrèdula la magnitud de la tragèdia, i gent demanant ajuda per buidar la seva casa enfangada i encara amb restes d'aigua. Recordo que, a petició d'ajuda d'un matrimoni gran, vaig pujar fins al primer pis de casa seva amb mostres evidents del nivell que havia assolit l'aigua. Dels comentaris de la gent que trobaves per aquella zona vaig saber que la destrossa als barris marginals esmentats on vivien les persones provinents de la immigració d'aquells anys, la desgràcia havia estat molt més gran encara.

"...Passats uns dies, van aparèixer dos monjos de Montserrat per començar un treball d'enquesta, in situ, de part de la revista Serra d'Or, amb la finalitat de fer un treball d'investigació que permetés reconstruir les propietats inicials dels terrenys inundats i com havien estat autoritzats a ser venuts quan es tractava de terrenys sorrencs, clarament de riera. Van investigar el barri de la Maurina; al cap de pocs dies, però, per ordres superiors, van suspendre la investigació..."

Davant la impotència, vaig decidir tornar al centre de la ciutat i mirar de trobar-me amb altres Caps escoltes per comentar la situació i veure què es podia fer.

Ràpidament, em vaig traslladar al lloc per a comprovar-ho personalment; l'espectacle era increïble: carrers sencers arrasats, ni una casa dreta, les ruïnes de les quatre parets convertides en pous d'aigua amb persones intentant buidar-los per mirar de recuperar els cossos dels familiars que creien que hi eren sepultats; molts dels supervivents encara no sabien que molts dels morts se'ls havia emportat la riera aigües avall fins al Llobregat i el mar, que passats dies retornaria els cossos engolits a Terrassa i a Rubí. Un drama. Davant la impotència, vaig decidir tornar al centre de la ciutat i mirar de trobar-me amb altres Caps escoltes per comentar la situació i veure què es podia fer.

Recordo perfectament que, cap a quarts d'una del migdia, com si ens ho haguéssim dit, ens vam

"...A Rubí, les Noies Guies que ajudaven a netejar les cases inundades, van ser obligades a retirar-se quan aparegueren les càmeres de Televisió Espanyola; van ser substituïdes, per un breu temps, per les "muchachas de la Sección Femenina". Gran indignació a la ciutat i, segons em diuen, per part del mateix alcalde que va plantar cara i, com era d'esperar, va ser destituït pel Governador Civil. Així ho vaig narrar en un programa de Televisió Espanyola que es deia 'Memòria popular' i que conduïa Salvador Alsina; va ser retransmès durant una hora des dels estudis de Miramar, a Barcelona, amb motiu dels deu anys de la riuada; hi vaig participar en nom dels joves, al costat d'en Joaquín Soler Serrano i d'un senyor de Rubí que hi havia perdut dona i fill; el seu testimoni va ser molt colpidor. Aquesta sèrie, Televisió Espanyola, segons vaig saber després, l'ha conservat en els seus arxius..."

LA VANGUARDIA

BARCELONA ESPAÑOLA
Viernes 28 de septiembre de 1962
FUNDADORES: DON CARLOS Y DON BARTOLOME GODO

Sección y Admin. 01.10.11
Teléfono: 33.141.33
Precio de este ejemplar: 150 pts.
Año LXXVIII - Núm. 29.557

RUBÍ DESPUES DE LA TRAGICA NOCHE DEL PASADO 25 DE SEPTIEMBRE

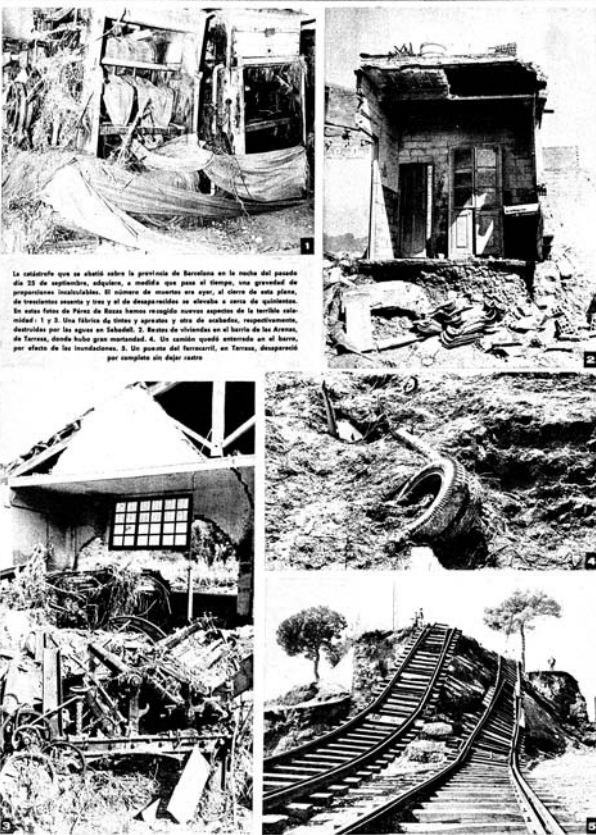
Una de las ciudades que sufrió mayor daño en la pasada noche del 25 de septiembre, fue la de Rubí. Se calcula que el número de muertos alcanzará en una localidad a trececientos, de los que ya hay reportados setenta cadáveres. Las aguas arrastran gran cantidad de edificios, entre los que algunos desaparecieron totalmente, así que en la actualidad queda la menor huella de que existieron anteriormente. En la foto de arriba vemos, señalada por un círculo blanco, una zona de Rubí antes de la llegada de agua, y en la de abajo mencionamos la misma zona con diversas edificaciones desaparecidas, y un puente, que también ha sido destruido, hasta su desaparición.

Figuras en relieve para LA VANGUARDIA de Francesc Alcega y Fotogramas. Equipo de vuelo: Sergio Palau y Francisco Penabaz

Portada de "La Vanguardia" del 28 de setembre de 1962

SON INCALCULABLES LOS DAÑOS CAUSADOS POR LA TROMBA DE AGUA DEL PASADO DIA 25

La catástrofe que se abatió sobre la provincia de Barcelona en la noche del pasado día 25 de septiembre, alquiere, a medida que pasa el tiempo, una gravedad de proporciones incalculables. El número de muertos era alto, el cierre de una planta de instalaciones pesadas y una y al de desapariciones se elevaba a cerca de quinientos. En estas fotos de Pérez de Arana hemos recogido nuevos aspectos de la terrible realidad: 1 y 2. Una fábrica de tintes y aparatos y otro de acabados, respectivamente, destruidos por las aguas en Sabadell. 3. Restos de viviendas en el barrio de las Arenas, de Tarrasa, donde hubo gran mortalidad. 4. Un camión quedó enterrado en el barro, por efecto de las inundaciones. 5. Un puente del ferrocarril, en Tarrasa, desapareció por completo sin dejar resto.

Interior de "La Vanguardia" del 28 de setembre de 1962

"...Altres escoltes i guies, a títol individual, van afegir-se a tasques de servei diverses com és el cas d'un centre d'acolliment, propietat de l'Institut Industrial situat al carrer d'Urquinaona, on s'atenia gent que hi dormien i se'ls donava de menjar fins que les autoritats no van habilitar uns barracons provisionals..."

trobar alguns responsables de moviments juvenils d'Església com l'escoltisme, la JOC (Joves Obrers Cristians) i la JAC (Joves d'Acció Catòlica). A la porta de l'Ajuntament ens topem amb el prior-arxiprest, el doctor Jaume Llaugé; sortia d'una reunió convocada per l'alcalde amb les "forces vives" de la ciutat, és a dir del *Movimiento* i afins. L'arxiprest ens va dir "teniu el Centre Social Catòlic a la vostra disposició". No solament els joves ens vam mobilitzar, també molts adults, a títol individual o com a gent de col·lectius de veïns, d'Església, etc.

Havíem vist amb els propis ulls com hi havia gent que estava ensimismada davant la ruïna del que fou la seva casa sense capacitat de resposta

Reunits en petit comitè, vam decidir l'estratègia següent: cada responsable de moviment miraria de connectar amb els seus afiliats i els convocaria a les quatre de la tarda al Centre Social Catòlic. Així, a aquesta hora, aproximadament, vam poder aplegar una bona colla de nois i noies, adolescents la majoria, als que vam donar la consigna següent: que anessin en parelles als diversos barris afectats i que tota persona que trobessin que no pogués assegurar que tingués un lloc on dormir aquella nit, que la portessin al Centre. Havíem vist amb els propis ulls com hi havia gent que estava ensimismada davant la ruïna del que fou la seva casa sense capacitat de resposta, com a molt,

"...En dies posteriors als aiguats, alguns escoltes i guies van col·laborar en un treball d'un informe, diguem tècnic-social, fet a instàncies de l'Ajuntament. Se'n va editar un volum molt complet i del qual no se n'ha sabut mai més res. Ho feien desinteressadament diverses persones els vespres i les nits..."

esforçant-se amb galledes mirant de treure aigua d'un espai en què hi havia molts metres cúbics.

L'operació va donar resultat; no havia passat una hora que una parella ja portava una persona recuperada, que vam acollir sense gairebé res més que una cadira dins d'una gran sala buida. Vam tornar a enviar la parella a trobar-ne més, abans que es fes fosc. Mentre, altres parelles anaven arribant portant homes i dones desolats, sense res més que la roba que duïen al damunt. Els seus ulls expressaven la tragèdia que estaven vivint: pares, fills, familiars desapareguts juntament amb la seva pobra llar construïda voluntariosament els diumenges i festes amb materials de poca qualitat, començant per uns fonaments molt precaris. Amb l'aval del prior-arxiprest vam aconseguir els primers matalassos i mantes per tal d'improvisar un elemental dormitori en què una bona colla d'homes i dones -potser una trentena- van poder descansar, o almenys ho van intentar, després d'haver-los nodrit amb alguns entrepans i begudes calentes.

Alguns dels improvisats organitzadors vam optar per dormir al mateix Centre. Quina nit! Primer va ser la trucada a la porta d'un camioner amb un tràiler ple de mantes fins a vessar que tenia pressa per buidar la caixa ja que li havien obligat a fer aquest servei a Barcelona quan anava a Santander a buscar peix. Més tard, ja de matinada, una furgoneta carregada de barres de pa; el xofer enfadat quan li vam explicar que ara els supervivents descansaven i que ja els havíem alimentat; algú més va interrompre el nostre "descans" aquella nit aportant queviures; vam acompanyar a tothom a l'Ajuntament, proper al Centre Social Catòlic -la nostra base d'operacions- per tal que fos la Policia municipal qui se'n fes càrrec. Després sabríem que el locutor de Ràdio Barcelona Joaquín Soler Serrano havia organitzat -si es pot utilitzar aquest verb- una recollida monumental d'ajudes de tota mena, diners inclosos, al Palau d'Esports de Barcelona.

Al segon dia entre tot el jovent, ja havíem aconseguit muntar un dormitori amb cabines personals, fetes amb envans de paper kraff, separant homes i dones, i un menjador col·lectiu

L'endemà em vaig oblidar, per segon dia consecutiu, d'anar a l'empresa on treballava, convençut que tota la ciutat estava paralizada; però es veu que no era així, els que vivien al

"...Una tarda va aparèixer a Terrassa un autocar, provinent de Barcelona, carregat de ròvers, equipats amb pics i pales, que venien a ajudar, però que van ser adreçats al Papiol a la recerca de cadàvers; un servei dur, fet amb una gran disciplina. Abans havia vingut en Jordi Bonet, Comissari general de Minyons Escoltes, per veure quina era la situació i quins serveis podia fer l'escoltisme..."

centre de Terrassa i hi tenien l'empresa va continuar fent com cada dia, com si res no hagués passat; fins al tercer dia no vaig reaccionar quan algú em va fer arribar la reclamació de la meua presència al treball per part de l'amo molt disgustat pel meu capteniment. Sorprenent, però així eren les coses en aquells temps. Al segon dia, doncs, el 27 de setembre, entre tot el jovent, ja havíem aconseguit muntar un dormitori amb cabines personals, fetes amb envans de paper kraff, separant homes i dones, un menjador col·lectiu suficient, atès que el nombre de persones acollides anava creixent a mesura que passaven les hores i els dies. En aquestes instal·lacions mínimes s'hi van anar afegint el servei de nurseria, d'infermeria, d'higiene personal, etc. Els tres àpats diaris van funcionar puntualment a partir de la cuina improvisada al propi Centre.

En fi, un primer centre d'acollida estava en marxa; a mesura que vam poder avaluar més exactament quines eren les necessitats, els mateixos joves vam fer possible la creació a altres punts de la ciutat de tres centres més d'acollida de característiques semblants al primer: al local de les Teresianes del carrer de Topete, al col·legi de les Carmelites del carrer del Vall i, l'últim, al col·legi Germans Amat, al barri de la Maurina. A tots quatre centres s'havia de portar un control exacte de les persones que hi eren acollides i n'havíem de donar l'informe diari a l'Ajuntament.

La ciutat estava incomunicada: dues línies de ferrocarril tallades, sense llum ni telèfon en moltes zones; impossible d'accedir amb cotxes als barris afectats

Cal tenir en compte que la ciutat estava incomunicada: dues línies de ferrocarril -Renfe i

Ferrocarrils de Catalunya- tallades, sense llum ni telèfon en moltes zones; impossible d'accedir amb cotxes als barris afectats, etc.

Quan la vida ciutadana es va anar normalitzant, molt a poc a poc, sobretot les comunicacions, recordo que el migdia i, sobretot el vespre, a l'hora de sopar, el jovent sortint de la feina o de l'escola ens aplegàvem al Centre Social Catòlic a ajudar les persones que, per torns, anaven atenent els diversos serveis durant el dia; era un ambient fantàstic; gent dels diversos moviments juvenils -els escoltes i les guies segurament érem majoritaris- convivint tot fent servei, molt compenetrats ja que ho estaven els seus dirigents que havien creat, feia poc, un organisme de coordinació conegut com a Joventut Catòlica de Terrassa; era una anticipació del Concili Vaticà II que acabava de començar, com ho era la ruta a Montserrat a peu per pregar per l'èxit de l'esdeveniment conciliar i altres iniciatives. L'aiguat ens va agafar, sortosament, units i organitzats.

El recull d'informacions sobre l'actuació dels escoltes i les guies, aquells dies de tràgica memòria, podria ser molt més extens si es pogués aconseguir el testimoni d'altres protagonistes; malauradament, alguns ja no hi són i altres, quan els en parles, et diuen que molts detalls s'han

esborrat de la seva memòria al cap de més de quaranta anys dels fets.

Com a resum de la participació dels escoltes en les riuades del Vallès, recullo el que aporten Albert Balcells i Genís Samper en el llibre "L'escoltisme català (1911-1978)" (Barcelona: Editorial Barcanova S.A. 1993): "L'ajut prestat pels escoltes sota la direcció de la Delegació Diocesana d'Escoltisme en ocasió de les riuades de final de setembre de 1962 al Vallès Occidental, fou un servei que prestigià socialment el moviment i contribuí a conscienciar molts ròvers de les condicions de vida proletàries a barriades de barraques que mai no s'havien d'haver deixat construir en zones amb perill evident d'inundació.

Jordi Bonet escrivia a la Circular de novembre d'aquell any: "A Terrassa, Sabadell, les Fonts, Sant Adrià, Montcada, Ripollet, la Llagosta, Cornellà i Papiol, els escoltes van multiplicar-se treballant a tota mena de serveis. Des dels minyons ordenant el trànsit i repartint telegrams fins als ròvers que servien d'enllaç o picaven entre runes per trobar els cossos de les víctimes o enterraven bestiar que la riuada havia ofegat, o bé preparant uns locals on donar aixopluc als damnificats o procurant menjar o roba, cuinant, ocupant-se dels serveis sanitaris més elementals, de la vacunació i de l'assistència mèdico-farmacèutica, fent enquestes o netejant el fang dels carrers i les cases".

Francesc Clua

Portada de "La Vanguardia" del 29 de setembre de 1962

L'actuació dels escoltes i les guies en aquells anys de dictadura va estar marcada per l'esperit del Concili Vaticà II que, tot i que no començaria fins l'11 d'octubre d'aquell mateix any 1962, havia suscitat ja grans esperances. La presa de consciència del paper dels laics en l'Església i en la societat va impulsar iniciatives diverses i va donar força i consistència als moviments dits d'apostolat laical. Per exemple, la Joventut Catòlica de Terrassa -que aplegava els moviments juvenils, entre ells l'escoltisme i el guiatge- havia portat a terme, pocs dies abans de les inundacions, una ruta a peu a Montserrat per pregar per l'èxit del Concili que anava a començar.

Les inundacions al Vallès van ser la primera prova de foc des de la creació, l'any 1956, de les Delegacions Diocesanes d'Escoltisme (DDE) per a l'escoltisme catòlic de Catalunya. L'enorme increment d'afiliats als agrupaments confessionals no va ser en detriment de la qualitat; l'esperit de servei tan propi dels moviments escolta i guia es va fer ben palès en aquelles tràgiques circumstàncies, com també l'esperit de cooperació amb altres organitzacions d'Església i amb les no confessionals.

Fotografies:
Carles Duran- Arxiu Municipal de Terrassa

Monogràfic història de l'escoltisme

Amb la col.laboració de:

